

Юридичні науки

УДК 342

Ільєнко Владислав Юрійович

магістр права

Ilenko Vladyslav

Master of Law

Ільєнко Дмитро Юрійович

аспірант кафедри публічного та приватного права

Університету митної справи та фінансів

Ilenko Dmytro

Postgraduate Student of the

Department of Public and Private Law

University of Customs and Finance

**ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА
ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОЇ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ
ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ТА СУДОВОЇ ВЛАДИ
ORGANIZATIONAL SUPPORT FOR THE FUNCTIONING AND USE
OF THE SYSTEM OF ELECTRONIC INTERACTION BETWEEN
STATE AND JUDICIAL AUTHORITIES**

Анотація. На сьогоднішній день наша країна стоїть на шляху реформаторських змін, євроінтеграційні процеси зумовили процес цифровізації основних напрямків діяльності органів влади, зокрема сфери надання послуг, комунікації, обміну інформації. Вказане обумовлено необхідністю подолання бюрократичної машини в органах влади, а також корупційних ризиків пов'язаних із вказаними процесами. Тому розвиток інформаційної взаємодії органів влади, зокрема органів державної та судової влади, їх організаційного забезпечення функціонування та

використання системи електронної взаємодії є одним із ключових напрямків на шляху вказаних реформаторських змін, розвитку органів влади та держави в цілому. Також не менш важливим, є законодавче закріплення вказаних процесів, унормування уніфікованого підходу до вказаних процесів, а також контролю та нагляду за вказаними процесами. Так, постає необхідність унормування організаційного забезпечення функціонування та використання системи електронної взаємодії між органами державної та судової влади.

Мета статті. Пошук шляхів впровадження та вдосконалення організаційного забезпечення електронної комунікації між органами державної влади та органами судової влади. Дослідження підходів електронної та інформаційної комунікації між органами влади, а також побудови уніфікованого підходу до вказаних процесів. Вивчення питання, щодо забезпечення надійного та безпечного функціонування вказаних процесів. Аналіз законодавчої бази у сфері організаційного забезпечення електронної комунікації між органами державної влади та органами судової влади, пошук прогалин та шляхів їх усунення

Матеріали дослідження. Матеріалами даної роботи є нормативно-правові акти та наукова література у сфері взаємодії та комунікації між певними суб'єктами у тому числі органи державної влади, а також праці вітчизняних вчених щодо даної теми.

Результати. Дана робота містить аналіз організаційного забезпечення, використання та оптимізації інформаційної взаємодії між владними органами в процесі їх електронної комунікації та обміну даними. У даній статті проаналізовано та розкрито зміст основних термінів на тему даного дослідження. Досліджено поточний стан організаційного забезпечення взаємодії владних органів, зокрема взаємодії органів державної влади та органів судової влади. Визначено та охарактеризовано сучасні тенденції розвитку організаційного

забезпечення органів державної влади та органів судової влади, проаналізовано основні напрямки розвитку вказаних процесів. Приділено також увагу загрозам, пов'язаним із питанням безпеки організаційного забезпечення взаємодії владних органів, зокрема їх комунікаційним процесам, а також процесам пов'язаним із обміном інформації. Також приділено увагу забезпечення сталого функціонування вказаних процесів. Запропоновано вдосконалити модель організаційного забезпечення взаємодії владних органів, процесів комунікації та обміну інформацією між базами даних. Розглянуто питання законодавчого закріплення форм та видів організаційного забезпечення взаємодії органів влади, досліджено особливості контролю та нагляду інформаційної взаємодії органів державної та органів судової влади. Розглянуто окремі аспекти контролю за діяльністю органів державної влади та органів судової в контексті інформаційної взаємодії. Наголошено на тому, що розвиток вказаних процесів є невід'ємною складовою євроінтеграційних процесів, а також частиною реформи щодо цифрофізації основних напрямків діяльності владних органів. Зроблено висновок, що розвиток інформаційної взаємодії між владними органами, а також організаційне забезпечення їх взаємодії сприяє ліквідації бюрократичної машини, а також значно прискорює комунікаційні процеси між вказаними органами. Визначено, що регулювання процесу електронної взаємодії між органами влади потребує чіткого законодавчого закріплення та уніфікованого підходу.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на порядку законодавчого закріплення організаційного забезпечення взаємодії органів судової та державної влади.

Ключові слова: інформаційна взаємодія, електронна взаємодія, організаційне забезпечення, комунікація, комунікаційні процеси, органи влади, органи державної влади, органи судової влади, обмін інформацією, реєстри, бази даних, владні органи, органи влади.

Summary. *To date, our country is on the path of reformative changes, European integration processes have determined the process of digitalization of the main areas of activity of authorities, in particular, the spheres of service provision, communication, and information exchange. This is due to the need to overcome the bureaucratic machine in the authorities, as well as the corruption risks associated with the specified processes. Therefore, the development of information interaction of authorities, in particular state and judicial authorities, their organizational support for the functioning and use of the electronic interaction system is one of the key directions on the path of the indicated reform changes, development of authorities and the state as a whole. Equally important is the legislative consolidation of the specified processes, the standardization of a unified approach to the specified processes, as well as the control and supervision of the specified processes. Thus, there is a need to standardize the organizational support for the functioning and use of the system of electronic interaction between state and judicial authorities.*

The purpose of the article. Finding ways to implement and improve the organizational support of electronic communication between state authorities and judicial authorities. Researching approaches to electronic and information communication between authorities, as well as building a unified approach to these processes. Studying the issue of ensuring the reliable and safe functioning of the specified processes. Analysis of the legislative framework in the field of organizational support of electronic communication between state authorities and judicial authorities, search for gaps and ways to eliminate them

Research materials. The materials of this work are normative legal acts and scientific literature in the field of interaction and communication between certain subjects, including state authorities, as well as the works of domestic scientists on this topic.

The results. This work contains an analysis of organizational support, use and optimization of information interaction between authorities in the process of

their electronic communication and data exchange. This article analyzes and reveals the meaning of the main terms on the subject of this study. The current state of organizational support for the interaction of authorities, in particular, the interaction of state authorities and judicial authorities, has been studied. Modern trends in the development of organizational support of state authorities and judicial authorities are defined and characterized, the main directions of the development of these processes are analyzed. Attention is also paid to threats related to the issue of security of organizational support for the interaction of authorities, in particular to their communication processes, as well as processes related to information exchange. Attention is also paid to ensuring the stable functioning of the specified processes. It is proposed to improve the model of organizational support for the interaction of authorities, communication processes and information exchange between databases. The issue of legislative consolidation of the forms and types of organizational support for the interaction of authorities was considered, the peculiarities of control and supervision of the informational interaction of state and judicial authorities were investigated. Some aspects of control over the activities of state authorities and judicial bodies in the context of information interaction are considered. It was emphasized that the development of the specified processes is an integral component of the European integration processes, as well as part of the reform regarding the digitalization of the main areas of activity of the authorities. It was concluded that the development of information interaction between the authorities, as well as the organizational support of their interaction contributes to the elimination of the bureaucratic machine, and also significantly accelerates the communication processes between the specified authorities. It was determined that the regulation of the process of electronic interaction between the authorities needs a clear legislative consolidation and a unified approach.

Discussion. In further scientific research, it is proposed to focus attention on the order of documentation and reflection on the types, forms and methods of interaction between state and judicial authorities. This will ensure the normal functioning of the process of interaction between the specified authorities due to the construction of a clear model of the behavior of state and judicial authorities in the process of their interaction and communication.

Key words: *information interaction, electronic interaction, organizational support, communication, communication processes, authorities, state authorities, judicial authorities, information exchange, registers, databases, authorities, authorities.*

Постановка проблеми. У наш час постерігається стрімкий ріст інформаційних технологій, що потребують законодавчого закріплення та регулювання. Не став винятком процес взаємодії між органами державної та судової влади. Дослідження вказаних процесів, нормативно-правових актів у даній сфері дасть змогу оцінити стан їх розвитку та законодавчої визначеності. Для процесів взаємодії органів влади, що не підпадають під регулювання норм закону будуть предметом розгляду на тлі їх законодавчого закріплення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Темою даного дослідження займалися ряд наступних вчених, таких як Т. Безверхнюк, Н. Дніпренко, О. Берегова, М. Тменко, А. Мельник, В. Бебик, Н. Драгомирецька, В. Дрешпак, Т. Полєнов, О. Зерницька, В. Козбененко, В. Конєцька, В. Корольок, В. Комаровський, В. Малиновський, І. Арістова, Т. Ляпіна, С. Серьогін, В. Бакуменко, І. Василенко, А. Єрмоленко, О. Попроцький, В. Куйбіда, М. Головатий та інші. Результатом їхньої роботи є створення низки наукових праць, які покладено в основу сучасному вивченню та аналізу, стосовно комунікаційних систем та їх інструментів.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення взаємодії органів влади є досить актуальним. У наш час збільшується попит онлайн-операції та на використання електронних ресурсів задля організаційного забезпечення електронної взаємодії органів влади.

Онлайн-операція являє собою будь-яку дію, що проводиться при допомозі електронних пристроїв в режимі реального часу та передбачає безперервне з'єднання засобами електронних комунікацій під час її проведення [1].

Наше дослідження, щодо організаційного забезпечення електронної взаємодії влади ми вважаємо за необхідне зосередити на передовій Системі електронної взаємодії між державними інформаційними ресурсами "Трембіта", яка являє собою потужний та сучасний інструмент у вказаній діяльності.

Система "Трембіта" являє собою сучасну розробку на основі естонського досвіду, яка полягає в забезпеченні здійснення передання інформацією між органами влади, їх базами даних. Ціллю даної системи є забезпечення оперативної роботи органів влади у сфері електронної комунікації, щодо обміну інформацією між базами даних а також у швидкому доступі до затребуваної інформації, що знаходиться на відповідних серверах.

Впровадження та популяція даної системи сприяє швидкому доступу до державних реєстрів та баз даних органами влади, що скорочує час на обробку запитуваної інформації, мінімізуючи вплив людського фактору на вказані процеси. Це свою чергу дозволяє миттєво отримувати необхідну для роботи органів влади інформацію, долаючи бюрократичні перепони. Крім того, дана система також зменшує корупційні ризики у сфері надання органів влади своїх послуг.

Так дана система, ладна вирішити проблему забезпечення судової влади доступом до державних реєстрів необхідних у здійсненні

правосуддя, що допоможе в свою чергу прискорить час розгляду справ, за рахунок швидкого обміну інформації.

Вказаний доступ зокрема дасть можливість судам оперативно отримувати інформацію необхідну для розгляду справи навіть не оголошуючи перерву у судовому засіданні. Все що потрібно буде це просто зробити запит потрібної інформації за допомогою персонального комп'ютера і отримати необхідну інформацію.

Органи державної влади в свою чергу отримують можливість в реальному часі відслідковувати судові рішення, зокрема щодо обмежень розпорядження нерухомим майном, чи вчинення інших необхідних дій у їх діяльності.

Не варто забувати, що впровадження вказаної системи також допоможе скороти державні видатки на здійснення поштової кореспонденції між державними органами, зокрема органами державної та судової влади, що є вкрай актуальним у наш час.

Не менш важливим у сфері організаційного забезпечення електронної взаємодії органів державної влади та органів судової влади є критерій безпеки. Так, на тлі військової російської агресії спостерігається високий ріст кібератак на сервери та бази даних органів влади, їх комунікаційні процеси. Тому забезпечення безпеки вказаних процесів є важливим критерієм функціонування органів влади.

Відповідно Закону України "Про електронні комунікації" до критерію безпеки мереж і послуг відносять здатність електронних комунікаційних мереж і послуг протистояти діям, що становлять загрозу доступності, цілісності чи конфіденційності таких мереж і послуг, а також даних, що зберігаються, передаються чи обробляються, та пов'язаних із ними послуг, що надаються або доступ до яких здійснюється через електронні комунікаційні мережі чи послуги [2].

Що у вказаному питанні нам пропонує система "Трембіта". За посиланнями розробників вона є захищеною системою, яка забезпечує швидкий і безпечний обмін інформацією між державними органами. Вся інформація та її дані, які передаються за допомогою вказаної системи проходять шифрування, а також підлягають аутентифікації. Вказані дії допомагають попередити несанкціонований доступ з боку третіх осіб вказаних процесів. Обмін інформації за допомогою вказаної системи здійснюється через шифровані канали даних, між центральним вузлом та іншими учасниками взаємодії [3].

Вказана система має універсальний підхід до виконання заданих задач, який полягає у використанні системи в різноманітних сферах державного управління, де є обмін даними. Крім того системи з легкістю може інтегруватися в інформаційні системами користувачів її послуг, що також дуже зручним фактором у процесі її експлуатації.

Як вказано розробниками, система «Трембіта» є повністю розподіленою системою, використання якої не потребує централізації даних. Одержання доступу до баз даних різними установами здійснюється відповідно до заданих повноважень [3].

За своєю структурою система складається з ядра та локальних компонентів. Обмін даними здійснюється через які відбувається за допомогою захищених шлюзів обміну, серверів та підсистем.

Слід додатково зазначити, що шлюз безпечного обміну це програмний комплекс, який забезпечує пересилання електронних повідомлень між веб-сервісом та веб-клієнтом з уніфікованим процесом накладення кваліфікованої електронної печатки та виконанням операцій із шифрування/розшифрування, а також керування правами доступу до сервісів [4].

Складові ядра досліджуваної системи забезпечують: управління суб'єктами взаємодії й підтримання відомостей про них в актуальному стані; розповсюдження актуальних відомостей про суб'єктів обміну інформацією;

накопичення статистичних відомостей про факти обміну електронними повідомленнями. Локальні компоненти означеної системи включають в себе шлюзи безпечного обміну та інструменти оброблення.

Варто вказати, що електронна печатка це електронні дані, що додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються для забезпечення достовірності походження пов'язаних електронних даних, або для засвідчення електронних підписів підписувачів на електронних документах, або для засвідчення відповідності копій документів оригіналам та виявлення порушення цілісності [5].

Обмін даними в системі Трембіта провадиться на підставі наступних принципів: безсторонності; використання регламентованої політики взаємодії між владними органами та їх системами; стандартизованого обміну інформації між базами даних, повідомлення фізичних осіб про запити щодо їх персональних даних; чіткості та прозорості вказаних процесів.

Крім того, відповідно до регламентованих законом стандартів, перевірка цілісності електронного документа проводиться шляхом підтвердження удосконаленого або кваліфікованого електронного підпису чи печатки, а в разі накладання на електронний документ електронного підпису чи печатки іншого виду - із застосуванням інших засобів і методів захисту інформації з дотриманням вимог законодавства у сфері захисту інформації [6].

Висновки. На підставі проведеного дослідження встановлено, що Системі електронної взаємодії між державними інформаційними ресурсами «Трембіта» є надійним інструментом, у сфері електронної комунікації щодо обміну інформації між органами влади.

Дослідження нормативно-правової бази показало потребу в створенні профільного закону у сфері обміну даними між органами державної влади.

Для забезпечення належного захисту інформації в телекомунікаційних мережах, зокрема Системі електронної взаємодії між державними інформаційними ресурсами «Трембіта» в обов'язковому порядку потрібно використовувати надійні системи захисту, а також забезпечити належний контроль за вказаними процесами.

Література

1. Про питання електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг: Постанова КМУ №764 від 28.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/764-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.09.2024).
2. Про електронні комунікації: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> (дата звернення: 10.09.2024).
3. Інформаційна довідка "Про систему трембіта". URL: <https://trembita.gov.ua/about> (дата звернення 10.09.2024).
4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 10.09.2024).
5. Про деякі питання електронної взаємодії електронних інформаційних ресурсів: Постанова КМУ №606 від 08.09.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.09.2024).
6. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 10.09.2024).